

VAASAN VESIPILIRIN ALUEEN VESIMAISEMAKONTTITTEEN INVENTOINTI

1. Yleistä

Vedellä on maisemassa seuraavia ominaisuuksia:

- vesi on sulassa muodossa maiseman voimakkein katseenvangitsija
- vesi korostaa lähellä olevien muiden maisemaelementtien muotoa ja merkitystä
- vesi on kaikista maisemaelementeistä itsentällisin, liitoskohdat muiden maisemanosien kanssa ovat silmiinpistäviä
- vesipinta on avoin maisematila

Vesimaisemaan kuuluu veden lisäksi myös vesipintaa rajaavat rannat. Vesi muodostaa järvissä ja meressä tasaisen peruspinnan, josta vesimaisemaan kuuluvat muut elementit kohoavat. Vesi on elementeistä se, joka herättää havaitsijan mielenkiinnon. Katseen kohteena on kuitenkin ennen kaikkea rantaviiva ja sen ominaisuudet. Rantaviiva onkin vesimaisemassa erityisen herkästi häiriintyvää aluetta. Veden raja erottuu maisemassa kesällä ja talvella sitä selvemmin mitä jyrkemmin maasto nousee tasaisesta vesipinnasta ja mitä lähempänä vesirajaa ryötäilevä puu- ja pensasvyöhyke on.

Vesimaisemaan kuuluvan rantavyöhykkeen laajuus on riippuvainen rannan peitteisyydestä, korkeussuhteista, rakennuksista ja muista näköesteistä.

Joki- ja puromaisemille ovat tyypillisiä vesimäärien vaihtelut, ja määrättyinä vuodensikoina vesi saattaa olla hallitseva maisemaelementti. Yleensä kuitenkin jokien ja purojen maisemallinen merkitys on riippuvainen rantojen peitteisyydestä ja korkeussuhteista. Syväuomaisten tai tiiviin kasvillisuuden reunustamien jokien ja purojen vesipinta on näkyvissä vain uoman partaalta katsottuna eli ns. lähimaiseman pittäkaavassa. Vaikka

vesi ei kaukomaisemassa olikkaan näkyvissä on joet ja purot siitä huolimatta sisällytettävä vesimaisema-käsittelyeseen. Ovathan rantojen muoto, korkeussuhteet ja kasvusto yleensä seurausta virtaavan veden läsnäolosta. Lisäksi joet ovat yleisimpiä sellaisessa maisemassa, missä muita veden muotoja on vähän.

2. Vesimaiseman yleispiirteet

Inventoinnin kohteena oleva Vaasan vesipiirin alue käsittää suurimman osan Vaasan läänin. Alueeseen eivät kuulu läänin pohjoisosassa olevat Kokkolan vesipiirin alueeseen kuuluvat kunnat. Suunnitelma käsittää seuraavat 38 kuntaa: Kaskisten, Kristiinan, Seinäjoen ja Vaasan kaupungit, Kurikan ja Lapuan kaupungit sekä Alahärmän, Alajärven, Alavuden, Ilmajoen, Isojoen, Isokyrön, Jalasjärven, Jurvan, Karijoen, Kauhajoen, Kauhavan, Korsnäsän, Kuortaneen, Laihian, Lappajärven, Lehtimäen, Maalahden, Maksamaan, Mustasaaren, Nurmon, Närviön, Oravaisten, Peräseinäjoen, Soinin, Teuvan, Töysän, Vimpelin, Vähäkyrön, Vöyrin, Ylihärmän, Ylistaron ja Ähtärin kunnat.

Vaasan vesipiirin alue on pääosiltaan Pohjanmaan tasankoa ja lakeutta, jolla korkeusvaihtelut ovat vähäisiä ja loivamuotoisia. Absoluuttinen korkeus nousee tasaisesti rannikolta Suomenselälle päin mentäessä. Suomenselän vedenjakajaseudulla, joka reunustaa melko tarkoin suunnitelma-alueen itä- ja eteläosaa, ovat absoluuttiset korkeudet 150...200 mmy. Suomenselältä itään päin mentäessä alkavatkin jo Keski-Suomen mäkimäet.

Alueella vesistöt kuuluvat olennaisena osana sekä luonnon-että kulttuurimaisemaan, vaikka vesistöjen osuus alueen pinta-alasta (18 340 km²) onkin ainoastaan 370 km² eli 2 %. Vesistöistä pääosa on Pohjanlahteen laskevia vähäjärvisiä jokivesistöjä, joille suuret virtaamavaihtelut ovat luonteenomaisia. Järvet sijaitsevat vesistöalueiden latvoilla alueen itäosassa, ja noin 80 km:n levyinen rannikkokaista on lähes järvetöntä. Suurten virtaamavaihtelujen aiheuttamien haittojen vähentämiseksi on

Pohjanmaalle rakennettu useita tekoalteita runsaitten tulvavesien varastoimista varten. Lisäksi muodostavat Merenkurkun rannikko- ja saaristovedet oman alueensa. Rannikon läheisille vesimaisemille ovat tyypillisiä pitkät lahdet ja suuret sekä maa-alan suhteellinen runsaus. Tämän ulkopuolella on karunpi, laakeiden saarten luonnehtima ulkosaaristovyöhyke, jossa saaria on harvassa.

Vaasan vesipiirin alue jakaantuu seuraaviin vesistöalueisiin: Lapväärtinjoen, Teuvanjoen, Närpiönjoen, Maalahdenjoen, Laihianjoen, Kyrönjoen, Vöyrinjoen, Oravaistenjoen, Lapuanjoen, Ähtävänjoen, Karvianjoen ja Kokemäenjoen vesistö-alueet. Viiden viimeksi mainitun vesistön valuma-alueet ulottuvat enemmän tai vähemmän vesipiirin alueen ulkopuolelle.

3. Vesistöihin liittyvät suojelukohdeet

Suojelukohdeluettelo käsittää yksittäisiä kulttuurihistoriallisia ja luonnonsuojelukohdeita tutkimusalueella. Ne ovat usein myös matkailullisesti merkittäviä nähtävyyksiä ja niihin liittyy maisemallisia arvoja ja maisemahoitokohteita. Kaikki paikat ovat vesistön äärellä. Kohdeet ovat usein, mutta ei välttämättä aina sellaisia, jotka voivat joutua tekemisiin vesirakentamisen, veden likaantumisen, vesimaisemiin kohdistuvien toimenpiteiden tai vesiensuojelun kanssa, jolloin vaikutukset saattavat olla negatiivisia tai positiivisia. Vastaavasti vesiviranomaiset voivat jossain määrin vaikuttaa toimenpiteillään kohteiden suojeluun ja hoitoon joko suoranaisin toimenpitein tai lausunnon, jotka käsittelevät joko kohteita tai niiden ympäristöä.

Suojelun perusteina on useimmiten yksi tai useampia seuraavista näkökohdista:

- geologia, esim. rantamuodostuma, suo
- biologia, esim. eläin- tai kasvitieteellisesti merkittävä järvi, ranta tai suo
- maisema, esim. tyypillinen tai harvinainen vesimaisema, jolla on usein samalla matkailullista tai tieteellistä merkitystä
- historia tai kulttuuri, esim. maatalousmaisema tai kulttuu-

riihistoriallisesti merkittävät rakennetut vesimaisemat

Luettelo on saatu tuloksena Vaasan vesiniirin alueella olevien kuntien vesilautakunnille osoitettuun kyselyyn saaduista vastauksista. Pelkästään vastausten perusteella saatua suojelukohteluetteloa on osittain karsittu ja osittain täydennetty suoritettujen kenttäfutkinusten perusteella.

Alueen rannikkoon ja saeristoon liittyy varsin paljon arvokkaita erilaatuisia vesimaisemakohteita, joiden inventointia ei ole vielä ehditty suorittaa. Tässä vaiheessa on luetteloon otettu mukaan esimerkinomaisesti ainoastaan Vaasan edustalta muutama merkittävämpi kohde.

Laadittu luettelo ei ole mikään lopullinen, vaan sitä tullaan jatkosuunnittelussa tarkistamaan ja mahdollisesti myös täydentämään. Suoritettu inventointi osoittaa kuitenkin, että tunnetusti niukasti vesivaroja omaavalla Vaasan vesiniirin alueella löytyy varsin paljon maisemallista merkitystä omaavia vesiin liittyviä kohteita, jotka tulisi säilyttää. Kohteet itäisellä järvialueella ja järvettömällä rannikkoalueella ovat lisäksi luonteeltaan erilaisia, mistä syystä niiden maisemallista merkitystä ei aina voi verrata keskenään. Yleisenä piirteenä inventoiduista kohteista voidaan vielä todeta, että monen osalta niiden merkitystä vesimaisemakohteina voidaan vielä parantaa maisemamahdollisten vesirakennustöiden avulla.

3.1 Lanyäärtinjoen vesistöalue

Isojoki:

- Penttilän saha ja mylly Vanhakylässä toimii edelleen myllynä vesivoimalla. Rakennus on hieman ränsistynyt, maaton ovat rakenteet hyvässä kunnossa, Mylly sijaitsee rauhoitusalueella. (1)
- Pitkänkosken saha (rak.n.v.1900) Kärjenkoskella toimii edelleen vesivoimalla. Kohteella maisemallista arvoa. (4)
- Mökyn kivisilta (rak.n.v.1870) näkyy yleiselle tielle. Hyvin arvokas vesimaisemallinen ja rakennushistoriallinen kohde. (6)
- Vanhankylän kosket, Risukoski Villamossa, Heikkilänjoen kosket, Kienokoski Iivarinkylässä ja Kärjenkylän kosket. Kohteilla maisemallista arvoa. Kienokoski kuuluu lisäksi tutkimusvesistöön. (7,8,9,10,11)
- Kangasjärvi Heikkilässä, kirkasvetinen, lähes luonnontilassa oleva järvi. (12)
- Tönijärvi Kärjenkoskella, luonnontilassa oleva lintujärvi. (13)
- Spitalijärvi Lauhassa, luonnonsuojelualueella. (15)
- Vanhankylän koskissa, Pajuluomassa, Saarikonluomassa, Heikkilänjoessa, Kärkiluomassa, Riitaluomassa ja Lohiluomassa kohtalaisen runsas luonnonvarainen purotaimenkanta.

Karijoki:

- Riihiluomankoski; koskessa ollut mylly on purettu. Koski on lähes luonnontilassa ja maisemallisesti arvokas. (1)
- Hannulan vanha kivisilta Ylikylässä. Jokivarressa olevan talon puutarha ulottuu joen rantaan asti. Erittäin kaunis ja hyvin hoidettu kulttuurimaisema. (4)
- Peurajärvi Ylikylässä, luonnontilainen järvi. (6)
- Kunnan leirintäalue Ohriluomalla. (7)
- Isojoessa, Metsäjoessa ja Kariluomassa kohtalaisen runsas sekä Oksapurossa, Pihlajanluomassa, Santaheininluomassa ja Kyläjoessa vähäinen luonnonvarainen purotaimenkanta.

Kristiinankaupunki:

- ✓ - Pärus-Forsin (rak. 1910-luvulla) mylly Lapväärtissä toimii nykyisin vesivoimalaitoksena. Kulttuurihistoriallinen ja maisemallinen kohde. (1)
- ✓ - Sandgrundin mylly (rak. 1930-luvulla) Lapväärtissä ei toimi enää vesivoimalla, pato on kuitenkin erittäin hyvässä kunnossa. Erittäin suuri maisemallinen ja kulttuurihistoriallinen arvo. (2)
- ✓ - Klemetin mylly (rak. 1900-luvulla) Dagsmarkissa toimii edelleen vesivoimalla. Kulttuurimaisemallinen arvo. (4)
- U - Holmforsin mylly (rak. 1900-luvulla) Lapväärtissä toimii edelleen vesivoimalla. Patona harvinaisen kivipato. (5)
- Dagsmarkin maantiesilta muodostaa kosken kanssa kauniin ja arvokkaan vesimaisemakohteen. (24)
- Kläppfors Dagsmarkissa luonnontilassa oleva suojelukohde. (8)
- Råkshölen-Langforshölen ja Lantmätershölen Lapväärtissä sekä Storåkershölen Dagsmarkissa, kohtalaisen suuri maisema-arvo. (9, 10, 11)
- Karijoessa, Dagsmossbäckenissä, Spagnmossbäckenissä ja Holmmossbäckenissä vähäinen luonnonvarainen purotaimenkanta.

3.2 Teuvanjoen vesistöalue

Karijoki:

- Peninluomassa vähäinen luonnonvarainen purotaimenkanta.

Kristiinankaupunki:

- ✓ - Tiukan maantiesilta, vanha, erittäin kaunis kivisilta, maisemallinen ja rakennushistoriallinen kohde. (25)

Teuva:

- ✓ - Alamyly (rak. v. 1933) on kunnan alueella vanhin jäljellä oleva mylly. Paikka on alueellisesti erikoinen ja sijaitsee luonnonsuojelualueen välittömässä läheisyydessä. (1)
- ✓ - Perälän riippusilta, peruskorjattu vuonna 1952, on paikallisesti ainutlaatuinen jalankulku- ja pyöräliikenteelle tarkoitettu silta. (3)

3.3 Närpiönjoen vesistöalue

Jurva:

- Peltokosken mylly (rak.v.1863) Järvenpäässä toimii edelleen vesivoimalla, kaikki rakenteet suhteellisen hyvässä kunnossa, paikalla on jonkin verran maisemallista arvoa. (1)
- U - Honkakosken mylly (rak.v.1871) Järvenpäässä ei ole toiminnassa, lisäksi rakenteet ovat huonossa kunnossa, Honkakoski on harvinaisen kaunis, samoin sen alapuolella oleva suvanto, paikalla on maisemallista arvoa, koska se on yleisen tien näkymäalueella, arvoa voitaisiin lisätä myllyn entisöinnillä. (2)
- Riihikosken voimalaitos (rak.1939-1941) Närviujoella ei ole enää toiminnassa, kohteella jonkin verran maisemallista arvoa. (3)
- Kivilammen tekoallas, mahdollinen virkistyskäyttöalue. (5)
- Säläsjärvi, virkistyskäyttöalue. (6)

Närpiö:

- U - Backforsin mylly Finbyssä erittäin suuri maisemallinen ja rakennushistoriallinen arvo. (1)
- Närpiön vanha maantiesilta, maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti erittäin arvokas kivisilta. (2)

3.5 Laibienjoen vesistöalue

Laihia:

- √ - Lainejoen mylly (rak.n.v.1900) Kylänpäässä toimii nykyisin sähköllä. Myllyn betonipato on murtunut. Kohteella kohtalait-
sen suuri maisemallinen arvo. Kylänpään silta (rak.n.v.1880)
maisema-arvo ja rakennushistoriallinen arvo. (1)
- √ - Jakkulan silta (rak.n.v.1880), maisemallinen ja rakennus-
historiallinen kohde. Sillan yläpuolella erittäin kaunis
yleiselle tielle näkyvä koski. (3)
  - Kirkonkylän koski ja suvanto, vesimaisemakohde. (2)
  - Yrjälän koski, vesimaisemakohde. (4)
  - Kylänpään suvanto, erittäin suuri maisemallinen arvo. (7)
  - Jerusalemin lampi, vesimaisemakohde. (8)
- √ - Rudon silta (rak.n.v.1870-1880), suuren maisemallisen ja
rakennushistoriallisen arvon omaava kivisilta. (6)

Mustasaari:

- √ - Tuovilan kivisilta (rak.v.1780). Suomen vanhin käytössä
oleva kivisilta. Sillan kunto on hyvä. Erittäin suuri
maisemallinen ja rakennushistoriallinen arvo. (1)

3.6 Kyrönjoen vesistöalue

Ilmajoki:

- Fukarankosken mylly Koskenkorvella. Mylly on hyvässä kunnossa, samoin kaikki laitteet, mylly ei ole kuitenkaan enää toiminnassa. Vesimaisemakohte. (1)
- Koskenkorven rautatie- ja maantiesillat, vesimaisemakohte. (2)
- Liinaniemen silta, vanha, hyvässä kunnossa oleva riippusilta, maisema ja rakennushistoriallinen kohte. (3)
- Palonkylän riippusilta, kulttuurimaisemakohte. (4)
- Nikkolan riippusilta, erittäin suuri maisemallinen arvo. (5)
- Röyskölän kivisilta, vanha yleisen tien silta, suuri maisemallinen arvo. (6)
- Ruissaari Rengonkylässä, maisemallista arvoa on vähentänyt joen perkaus. (10)

Isokyrö:

- Vanhan kirkon lahti Ikolassa täydentää sitä historiallista aluetta, joka on muodostunut Vanhankirkon läheisyyteen (Kotsaan saari ja Talonpoikaismuseo). Erittäin arvokas vesi- ja kulttuurimaisema. (1)
- Kotilammin tekojärvi Orisbergissä. Alue on muodostunut huomattavaksi matkailu- ja virkistysalueeksi. Tekojärven pohjoispuolella olevan maapadon sulkulaitteen kautta voidaan järven veden juoksumus hoitaa joko vanhan myllyn ja voimalaitoksen kautta tai suoraan alapuolelta lähtevään puroon. (2)

Jalasjärvi:

- Korkeakosken saha ja mylly (rak.v.1939) Keski kylässä toimii edelleen vesivoimalla. Kaikki rakenteet ovat hyvässä kunnossa. Pato kivistä ja betonista. Ei kovin suurta maisemallista eikä rakennushistoriallista merkitystä. (107)
- Taivalkosken mylly (rak.n.v.1930) ja suvanto Hirvijärvellä; Mylly on edelleen toiminnassa, mutta se ei toimi enää vesivoimalla. Kaikki laitteet hyvässä kunnossa. Kohtalaisen suuri maisemallinen arvo. (108, 601)

- Kujan paikallistiesilta (rak.n.v.1890) Jalasjärvellä on kohtalaisen hyvässä kunnossa. Kohteella maisema-arvo. (402)
- Liikapuron allas, yleinen virkistysalue. (701)
- Kovaluoma, vähäinen luonnonvarainen purotaimenkanta.

Kauhajoki:

- Knuuttilan mylly (rak.n.v.1880) ja suvanto kirkonkylän keskellä ^{Mylly} ~~kuusi~~ ei ole enää toiminnassa. Kaikki rakenteet hyvässä kunnossa. Kohteella erittäin suuri maisemallinen arvo. (3)
- Koskenkylän mylly Koskella on kohtalaisen hyvässä kunnossa. Betoninen pato on erittäin hyvässä kunnossa. Mylly ei ole toiminnassa. Erittäin suuri maisemallinen arvo. (4)
- Hyypänjokilaakso, erityisesti "Kolmentuulen lakki", erittäin kaunis jokilaaksonäkymä, maisemakohte. (5)

Kurikka:

- Punttilankosken myllyn (rak.1800-luvun alussa) myllyrakennus on purettu. Pato on kohtalaisen hyvässä kunnossa. Maisemallinen kohde, koska pato näkyy tielle. (1)
- Koiviston mylly (rak.n.v.1920) Koivistonkylässä on muutettu asuintaloksi. Myllyyn kuulunut betoninen pato on hyvässä kunnossa. Näiden yläpuolella sijaitseva Nenättömänluoman paikallistiesilta (rak.n.v.1850) on paikallisesti ainutlaatuinen. Nämä kolme kohdetta yhdessä muodostavat hyvin arvokkaan kulttuuri- ja vesimaisemakohteen. (4,6)
- Pitkämön tekoallas, suosittu virkistysalue. (8)
- Hakunin vanha kivisilta Lohiluomalla, maisemallinen ja kulttuurihistoriallinen arvo. (11)
- Pitkämönluomassa on vähäinen luonnonvarainen purotaimenkanta

Mustasaari:

- Skatilan betoninen silta, vesimaisemakohte. (2)

Seinäjoki:

- Hallilan- eli Alasilinterinkosken mylly (rak.v.1916), arvokas vesimaisemallinen ja kulttuurihistoriallinen kohde, myllyn kunnostus lisääisi kohteen arvoa. (4)
- Törnävän saari, Törnävän koski, saaren sillat, Törnävän mylly ja Törnävän lampi sijaitsevat Törnävän puistossa, mikä on kaupunkilaisten suosima virkistysalue. (7,8)
- Niemisen mylly, maisemallinen ja kulttuurihistoriallinen kohde, myllyn kunnostus olisi tarpeellinen toimenpide. (5)
- Lemmen silta, erittäin kaunis vesimaisemakohde. (17)
- Myllymäen-, Tulikivimyllyn-, Ylihamarin-, Satamon-, Puuttoman-, Friskin-, Marttilan- ja Nikkarinkoski, alueellisesti ainutlaatuisia vesimaisemakohteita. (1,6,9,10,12,15,18,20)
- Sahanlampi, kaupungin uimaranta. (3)
- Satamon-, Isosaaren-, Hakalan-, Majan-, Hallilan- ja Niemisen lampi, vesimaisema- ja virkistysalueita. (11,16,22,23,24,25)

Vähäkyrö:

- Kunnan sähkölaitos (rak.n.v.1900) Tervajoella käyttää hyväkseen vesivoimaa. Rakennus on hieman ränsistynyt, mutta kivistä kasattu pato on hyvässä kunnossa. Vesimaisemakohde. (1)
- Osuusmylly (rak.v.1915) Merikaarrossa on Vähäkyröseuran omistuksessa. Myllyyn liittyy erittäin kaunis koski. Seuran tarkoituksena on entisöidä mylly. Vesimaisemakohde. (2)
- Saarenniemen riippusilta (rak.v.1920) Järvenkylässä on harvinaisen pitkä kävelysilta. Arvokas vesimaisemakohde. (3)
- Merikaarron silta (rak.v.1921) Merikaarrossa, arvokas vesimaisemakohde. (4)

Ylistaro:

- Pelman mylly (rak.v.1905) ja Köykän mylly (rak.v.1890) Isokylässä muodostavat erittäin arvokkaan vesimaisemakohteen. Myllyt sijaitsevat joen vastakkaisilla rannoilla. Pelman mylly on hyvässä kunnossa, Köykän myllyn kunto on suhteellisen huono. (1,2)

- Kriikkulanmylly (rak.v.1830, siirretty nykyiseen paikkaan v.1831) Lahdenkylässä sijaitsee Kirkonsillan (rak.v.1831) yläpuolella. Mylly ja silta ovat hyvässä kunnossa, ja ne muodostavat erittäin arvokkaan vesi- ja kulttuurimaisema-kohteen. (3,6)
- Peltokosken vesivoimalaitos (rak.v.1948) Lahdenkylässä on hyvässä kunnossa. Arvokas vesimaisemakohta. (5)
- Varrasjärvi Tuuralassa, Vähäjärvi Fainastolla ja Rautaisenjärvi Heikkolassa, vesimaisemakohta. (23,24,25)
- Avolouhos Vittingissä, rodoniittiesiintymä, harvinaisuus maailmassa. (26) *harvinaisuus*

3.8 Oravaisten loon vesistöalue

Oravaisten loon:

- Baggea kro on rakennushistoriillisesti merkittävä vanha kivisilta. Silta on Oravaisten kunnan hoidossa oleva suojelukohde. (1)

Vöyri:

- Rökas träsk soveltuu virkistysalueeksi. (2)
- Kalapää träsk soveltuu erittäin hyvin virkistysalueeksi, lisäksi järvellä on runsas lintukanta. (3)

3.9 Januanjoki

Alahärmä:

- Laiturin rautatieasema (rak.v.1920), rakennushistoriallisesti sekä maisemallisesti suhteellisen arvokas kohde. (1)

Alavus:

- Särketön mylly (rak.n.v.1900) Alavus kk:ssa, rakennushistoriallisesti sekä maisemallisesti merkittävä kulttuurimaiseman hoitokohde. (4)
- Karsinakosken mylly (rak.n.v.1910) Alavuden asemalla on nykyisin sähkölaitoksen käytössä, myllynä sitä käytetään enää hyvin vähän. Rakenteiden kunto on hyvä. Myllyyn liittyy erittäin kaunis suvanto. Kohde on maisemallisesti arvokas. (5)
- Taipaluksen mylly (rak.n.v.1930) Taipaluksessa on vielä toiminnassa ja käyttää vesivoimaa hyväkseen. Mylly sijaitsee aivan yleisen tien vieressä, ja laitteet ovat suhteellisen hyvässä kunnossa. Kohteella on maisemallista arvoa. (6)
- Myllykoski Salonjoessa on maisemallisesti erittäin arvokas kohde. Salonjoessa on lisäksi kohtalainen luonnonvarainen purotaimenkanta. (7)
- Koskelankoski Rantatöyssässä on puunjalostustehtaan käytössä. Vanhan tehtaan pato ja patoallas ovat kohtalaisessa kunnossa. Näiden kunnostaminen ja rantojen siistiminen tekisivät paikasta nähtävyyden, etenkin kun uittotoiminta jo nyt on eräänlainen nähtävyys. (9)
- Iso-Vehkajärvi, Vähä-Vehkajärvi, Soukkajärvi ja niiden läheisyydessä olevat lukuisat pikkujärvet olisi syytä suojella lisääntyvältä mökittymiseltä arvokkaan lintukennan vuoksi. (12)
- Kirkkojärvellä ja Pienijärvellä Alavuden kk:ssa on maisemallista merkitystä. Pienijärven vesipintaa nostamalla voitaisiin sen maisemallista arvoa lisätä. (13)

Kauhava:

- Jylhän mylly, saha ja sähkölaitos (rak.n.v.1900) Kauhava kk:ssa on edelleen toiminnassa. Laitteiden kunto on kohtalainen. Myllyllä on sijaintinsa vuoksi suuri maisemallinen arvo, lisäksi sillä on jonkin verran rakennushistoriallista arvoa. (1)
- Kauhavanjoki, maisema-alue. (2)
- Oijärvi, kunnan ainoa virkistyskäyttöalue. (3)

Kuortane:

- Ruonan silta (rak.v.1877) ei ole siltana enää käytössä. Vanhaa kivipengertä on käytetty yleisten teiden pohjina. Penger näkyy uudelle tielle. Penkereellä on suuri maisemallinen arvo. (1)
- Sarvikkaan koski, arvokas vesimaisemakohte sijaintinsa ja rehevän rantakasvillisuutensa vuoksi. (2)

Lapua:

- Lakaluoman mylly (rak.n.v.1920) Lakaluomalla on vielä toiminnassa. Kaikki laitteet ovat hyvässä kunnossa. Maisemallinen arvo kohtalaisen suuri. (1)
- Haanpään mylly (rak.1800-luvulla) sijaitsee Lapuan keskustassa lähellä leirintäaluetta. Laitteet hyvässä kunnossa. Myllyllä erittäin suuri maisemallinen arvo. Koveronkosken rannalla on kunnan leirintäalue. Kohteella suuri maisemallinen arvo. (3,11)
- Hourunkosken voimalaitos (rak.n.v.1930) ja suvanto Haapakoskella; mylly on erittäin hyvässä kunnossa. Kohteella on sekä maisemallista että rakennushistoriallista arvoa.(6)
- Lapuanjoen ja Nurmonjoen yhtymäkohta Lapuan keskustassa. Maisemakohte. (13)
- Lankilankoski, maisemakohte. (14)
- Lakajoki, kohtalainen luonnonvarainen purotaimenkanta.

Lehtimäki:

- Valkealampi on kirkasvetinen hiekkaharjujen ympäröimä lampi. Vesimaisema ja virkistysalue. (4)

Nurmo:

- Ruuhikoski, vesimaisemakohde (5)
- Hirvijärven ja Varpulan tekojärvet, virkistysalue.

3.10 Ähtävänjoen vesistöalue

Alajärvi:

- Rantalan mylly Kirkonseudulla maisemallisesti arvokkaalla paikalla. Myllyrakennuksen entisöimisellä tulisi paikasta arvokas kulttuurimaiseman osa. (1)
- Lohipuron Myllykoskessa Saukonkylässä aikaisemmin sijainnut mylly sekä siihen liittyvät rakenteet on purettu. Luonto Myllykosken yläpuolella on lähes koskematon. Lohipurossa on kohtalainen luonnonvarainen purotaimenkanta. (7)
- Meijerin suvanto ja sen loivasti viettävät rinteet tekevät paikasta maisemallisesti arvokkaan. (5)

Lappajärvi:

- Halkosaari monipuolisessa ulkoilu- ja virkistyskäytössä. (1)
- Lappajärven rannoilla on runsaasti loma-asutusta sekä ympärivuotista asutusta. Rantaviivaa olisi varattava enemmän yhteiseen ulkoilu- ja muuhun virkistyskäyttöön.

Lehtimäki:

- Valkeisjärvi, kirkasvetinen hiekkaharjun ja osaksi suomaa- ton ympäröimä maisemallisesti arvokas lampi. Järvi on varattu virkistyskäyttöön. Rantakaava tulee suunnitella lähitulevaisuudessa. (3)
- Lohilampi, runsas luonnonvarainen taimenkanta. (5)

Soini:

- Puntalankoski Kuninkaanjoessa Soinin kunnan ainoana koskenä olisi säilytettävä luonnontilassa. Kuninkaanjoessa on lisäksi vähäinen luonnonvarainen purotaimenkanta. (3)

3.11 Karvianjoen vesistöalue

Kauhajoki:

- Mannilan mylly (rak.v.1939) käyttää edelleen vesivoimaa hyväkseen. Rakenteet suhteellisen hyvässä kunnossa. Suhteellisen suuri maisemallinen ja rakennushistoriallinen arvo. (6)
- Nummijärvi, virkistys- ja maisemakohde. (10)
- Kauhhalampi Kauhanevan luonnonpuistoalueella. Maisemallinen ja tutkimusarvo. (9)
- Paholuoma ja Lauhavuorella sijaitsevat latvapurot. Kohtalaisen suuri luonnonvarainen purotaimenkanta.

3.12 Kokemäenjoen vesistöalue

Lehtimäki:

- Suninsalmen sillalta näkyvät vesimaisemat. (2)

Soini:

- Ulvon mylly (rak.n.v.1890) Kivijärvellä olisi otettava huomioon rakennushistoriallisena kohteena. Mylly sijaitsee yleisen tien välittömässä läheisyydessä. (2)
- Myllysuvento (pituus n.50 m) Kivijärvellä, kasvillisuus merkittävä. (4)

Ähtäri:

- Reijonkosken mylly (rak.v.1888) Niemisvedellä on rakennushistoriallisesti merkittävä. Kaikki rakenteet ovat hyvässä kunnossa. Mylly on edelleen käytössä. (4)
- Oulunjoen sillalta näkyvät vesimaisemat Ouluvedelle ja Peränteelle. Silta (rak.v.1900) rakennushistoriallisesti merkittävä. (6)
- Ryötön silta (rak.v.1880) sekä siihen liittyvä kanava ja voimalaitos ovat kulttuurihistoriallisesti merkittäviä. (7)
- Nääsinsalmen sillalta näkyvät vesimaisemat Hankavedelle ja Niemisvedelle. (8)
- Ähtärinsalmen silta (rak.v.1910) rakennushistoriallinen suojelukohde. Myös vesimaisema merkittävä. (9)
- Ouluveden silta melkein Ähtärin keskustassa on rakennushistoriallisesti merkittävä kivisilta. Myös maisemakohde. (10)
- Sappion lampi- ja kalliomaisema metsän keskellä. (11)
- Kivijärven kylän salomaajärvet ja -lammet. (12)

3.13 Rannikko- ja saaristovesien alue

Kristiinankaupunki:

- Storträsket Skaftunsissa, joutsenten sekä muiden vesilintujen käyttämä alue. (16)
- Stor- ja Lillsandjärv Metsälässä, luonnontilassa olevia puhtaita järviä, kalaston merkitys suuri, sijaitsevat rauhoitusalueella. (12)
- Härkmerifjärden Härkmerellä, luonnonkaunis, kalusto ja lintunusto runsas. (14)
- Blomträsket- Sindersjön Lapväärtissä, puhdasvetinen, luonnonkaunis kala- ja lintujärvi, sijaitsee valtatie n:o 8 varrella, rantapuustoa harventamalla ja vedenpintaa nostamalla voitaisiin alueesta muodostaa erittäin arvokas vesimaisema- ja virkistysalue. (13)
- Långbron (rak.1800-luvulla) kaupungin keskustassa, suuri maisemallinen ja rakennushistoriallinen arvo. (6)
- Storträsket puhdasvetinen vedenhankinta järvi. (17)

Korsnäs:

- Harrströmin vanha maantiesilta (rak.v.1898), rakennushistoriallisesti merkittävä. (2)
- Gamla bysunds bäcksbro, tie rakennettu 1550-luvulla, silta hieman myöhemmin, ensimmäinen tieyhteys pohjois- ja etelä-Suomen välillä. (3)

Mustasaari:

- Vägbanken, tieyhteys Raippaluodon ja Björköbyn välillä, vesimaiseman arvo erittäin suuri. (7)

Vaasa:

- Kalasatamat Västervikissä, Gerbyssä, Näsetissä ja Utterössä, maisemallinen ja kulttuurihistoriallinen arvo suuri. (6,7,8,9)
- Vanhan Vaasan kanaali, käytetty aikaisemmin vesitienä, rannat paikoittain varsin vehmaat, maisema-arvo suuri. (2)
- Infjärden, laskee Onkilahteen, arvokas kulttuurimaisemakohde. (3)

- Saaristomeri, virkistyskäyttöalue, taajamien lähellä vapaana olevat rannat tulisi varata yleiseen virkistyskäyttöön ja loma-asutus sijoittaa näiden ulkopuolelle, ulkosaaristo ja pienet saaret tulisi pitää mökittöminä.
- Vyöhyke Rantakatu-Hietalahti-Brage-Suvilahti, kulttuurimaisema- ja virkistyskäyttöalue. (5)